

NSC

NÁRODNÍ
SCREENINGOVÉ
CENTRUM

Spolufinancováno
Evropskou unií

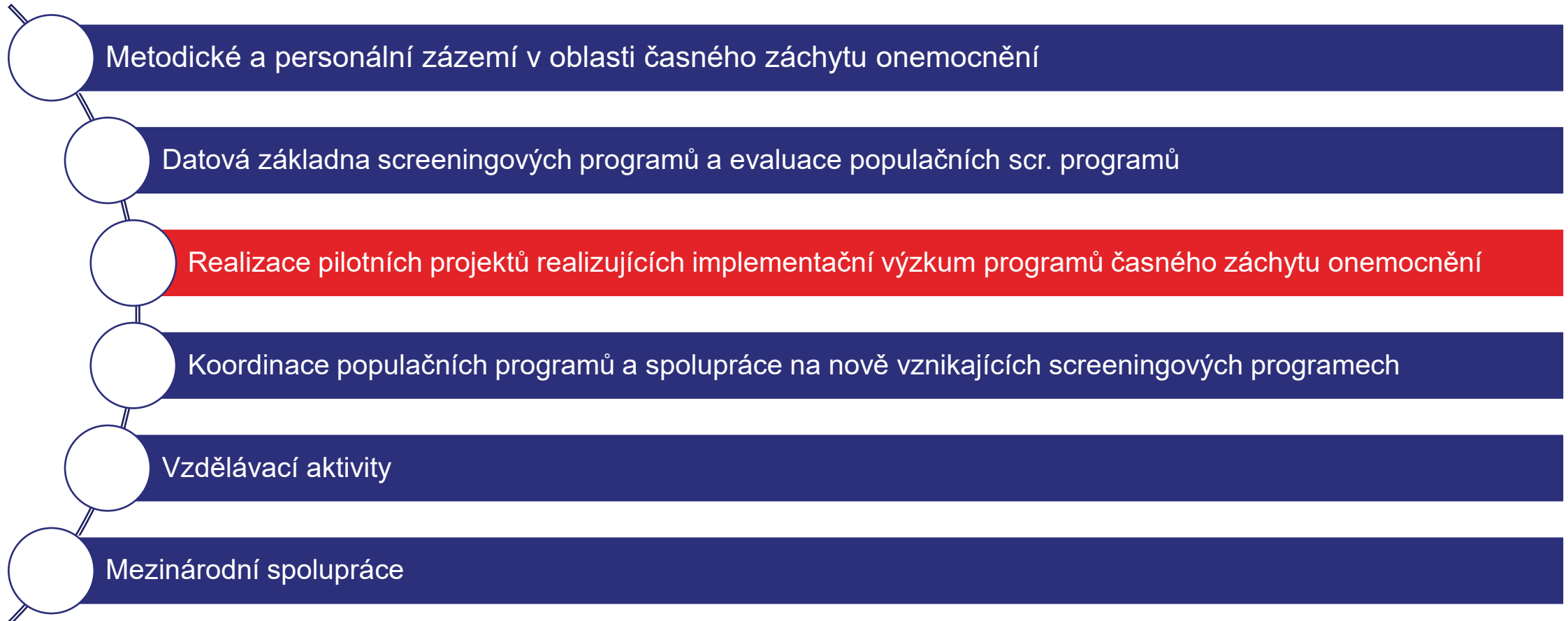

NSC NÁRODNÍ
SCREENINGOVÉ
CENTRUM

PILOTNÍ PROJEKT ČASNÉHO ZÁCHYTU HEPATITIDY C U OSOB UŽÍVAJÍCÍCH DROGY INJEKČNÍ CESTOU

Lucie Mandelová, Viktor Mravčík a kolektiv NSC

KLÍČOVÉ AKTIVITY NÁRODNÍHO SCREENINGOVÉHO CENTRA

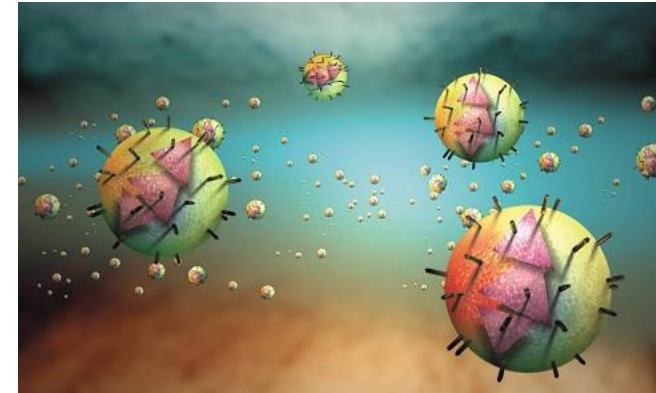

VIROVÁ HEPATITIDA C

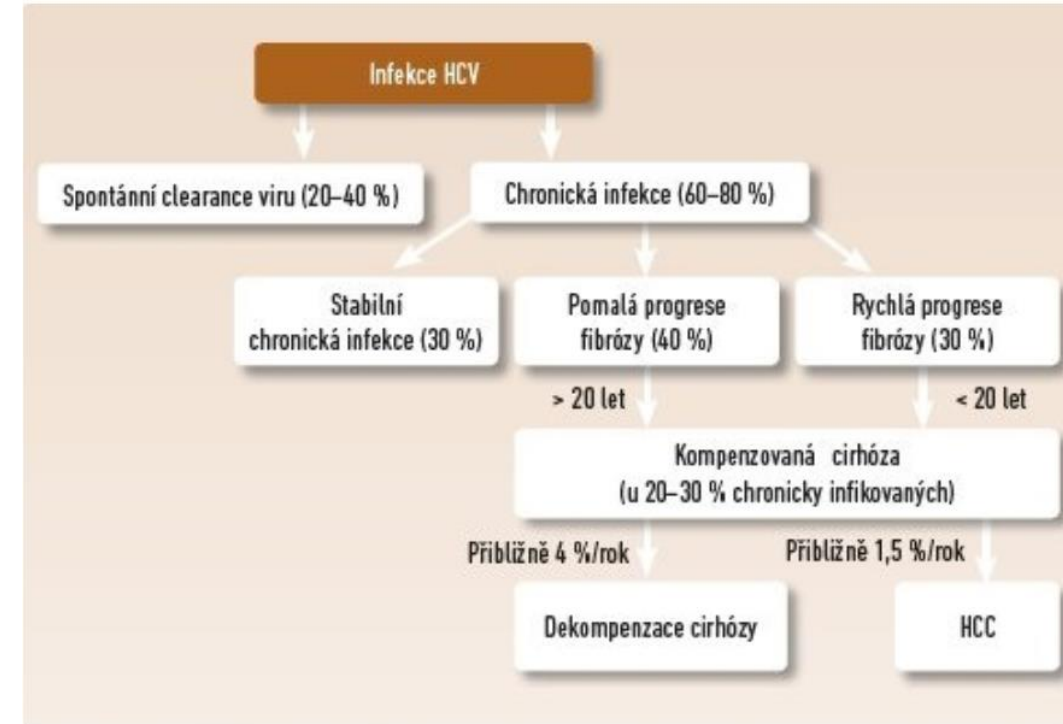
VIROVÁ HEPATITIDA C (VHC)

- 6 hlavních genotypů, více než 50 subtypů
- V ČR 1b, vliv migrace
- Přenos VHC – krví
- Příznaky:
  - Akutní: bezpříznakově, až 80 % ➡ chronické stádium
  - Chronické stádium: přítomnost viru v organismu déle než 6 měsíců či infekce s nejasnou dobou vzniku.
  - Dg.: náhodný nález při zjišťování příčiny zvýšených jaterních aminotransferáz
  - Pozdní stádium: dekompenzovaná jaterní cirhóza
- Výskyt 3 % světové populace (180 milionů osob)
- Komplikace spojené s VHC 400 - 500 tisíc úmrtí ročně
- Evropa – odhad 2–5 milionů osob s VHC, prevalence 0,5–1,5 %

- malý, obalený RNA virus
- čeleď Flaviviridae
- objeven v roce 1989

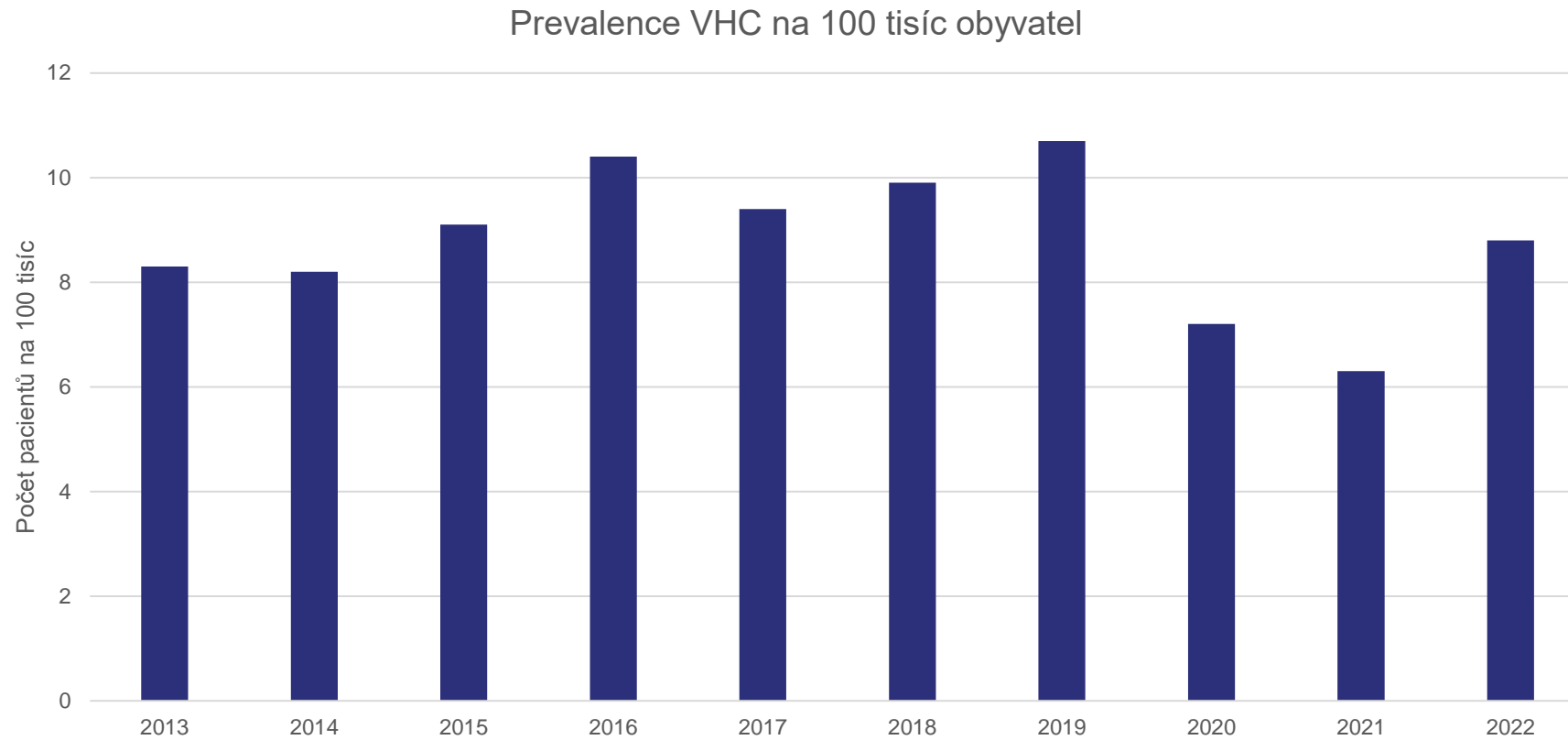

Zdroj: <https://www.mojemedicina.cz/pruvodce-pacienta/diagnozy/hepatitidy/virova-hepatitida-c.html>

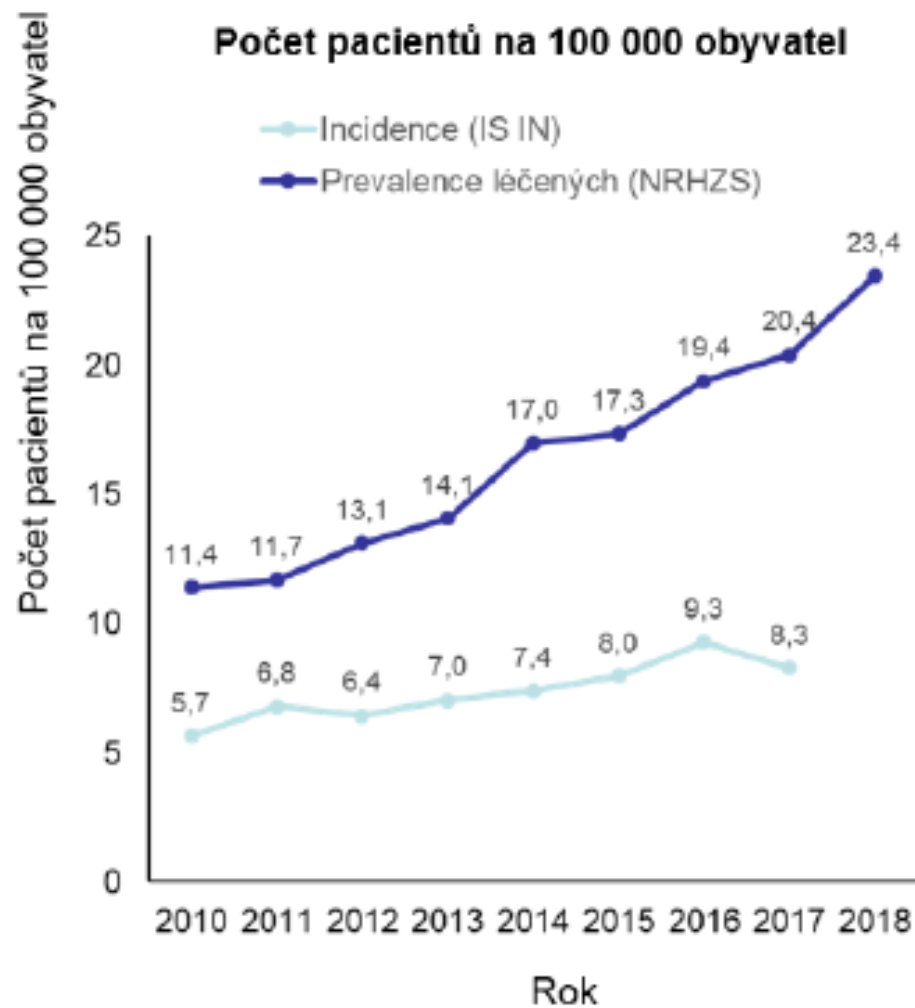
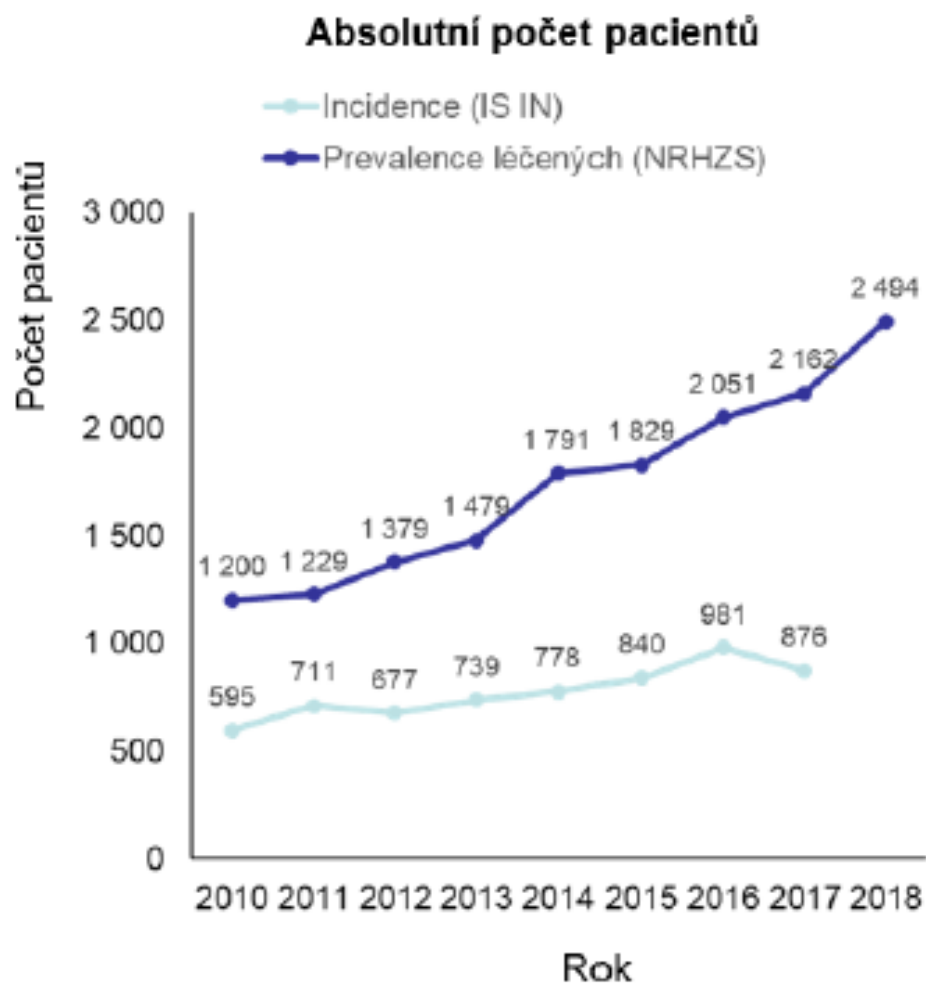
Zdroj: <https://www.tribune.cz/archiv/chronicka-virova-hepatitida-typu-c-komplexni-klinicky-prehled/>

PREVALENCE VHC

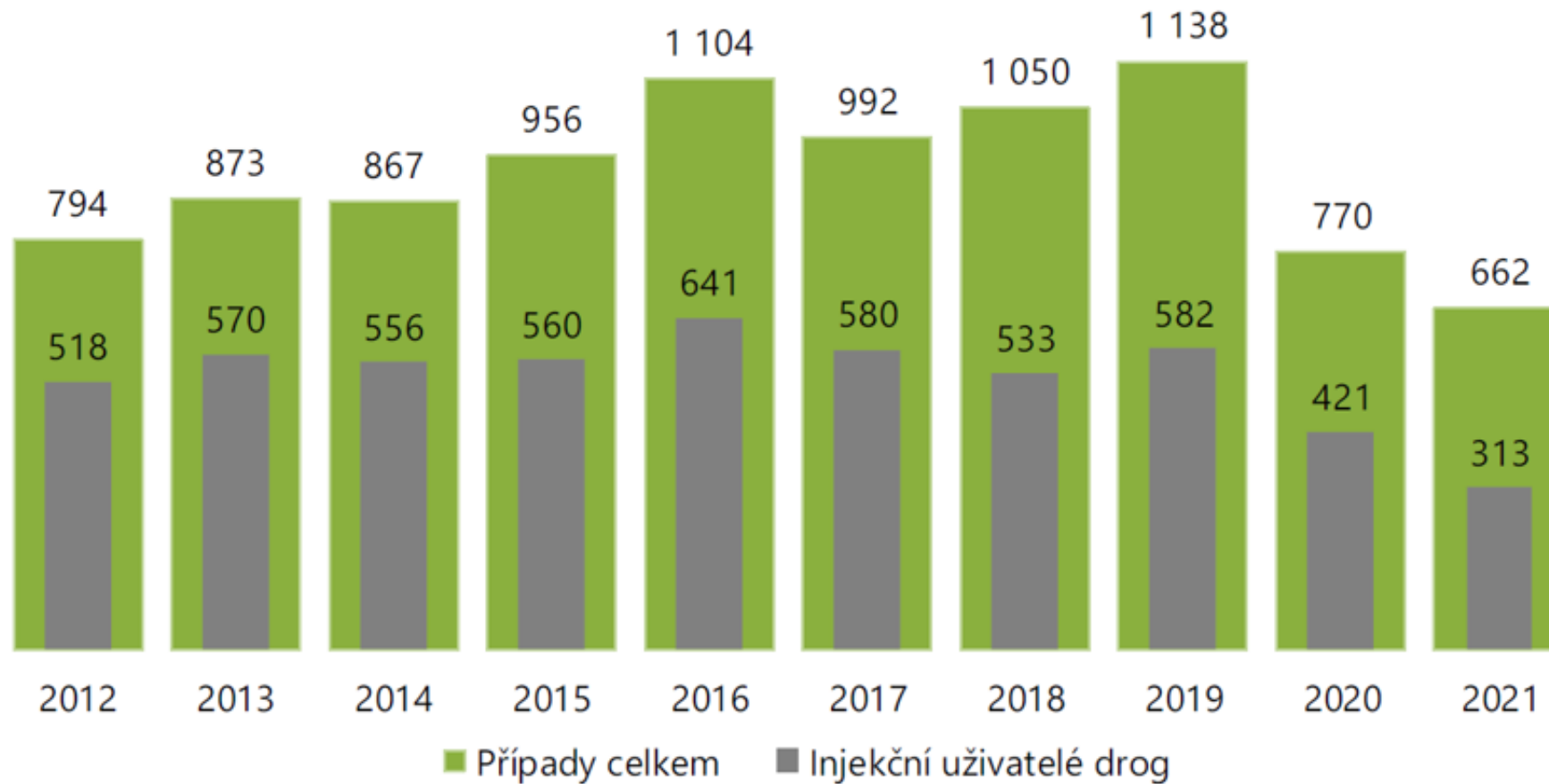
Zdroj: Státní zdravotní ústav, Epidat 2013-2017 - dle data hlášení; ISIN 2018-2022 - dle data vykazání.

POČET HLÁŠENÝCH PŘÍPADŮ HCV INFEKCE A POČET LÉČENÝCH PACIENTŮ S HCV INFEKČÍ V LETECH 2010–2018

Zdroj dat: NRHZS 2010-2018 a IS IN 2010-2017

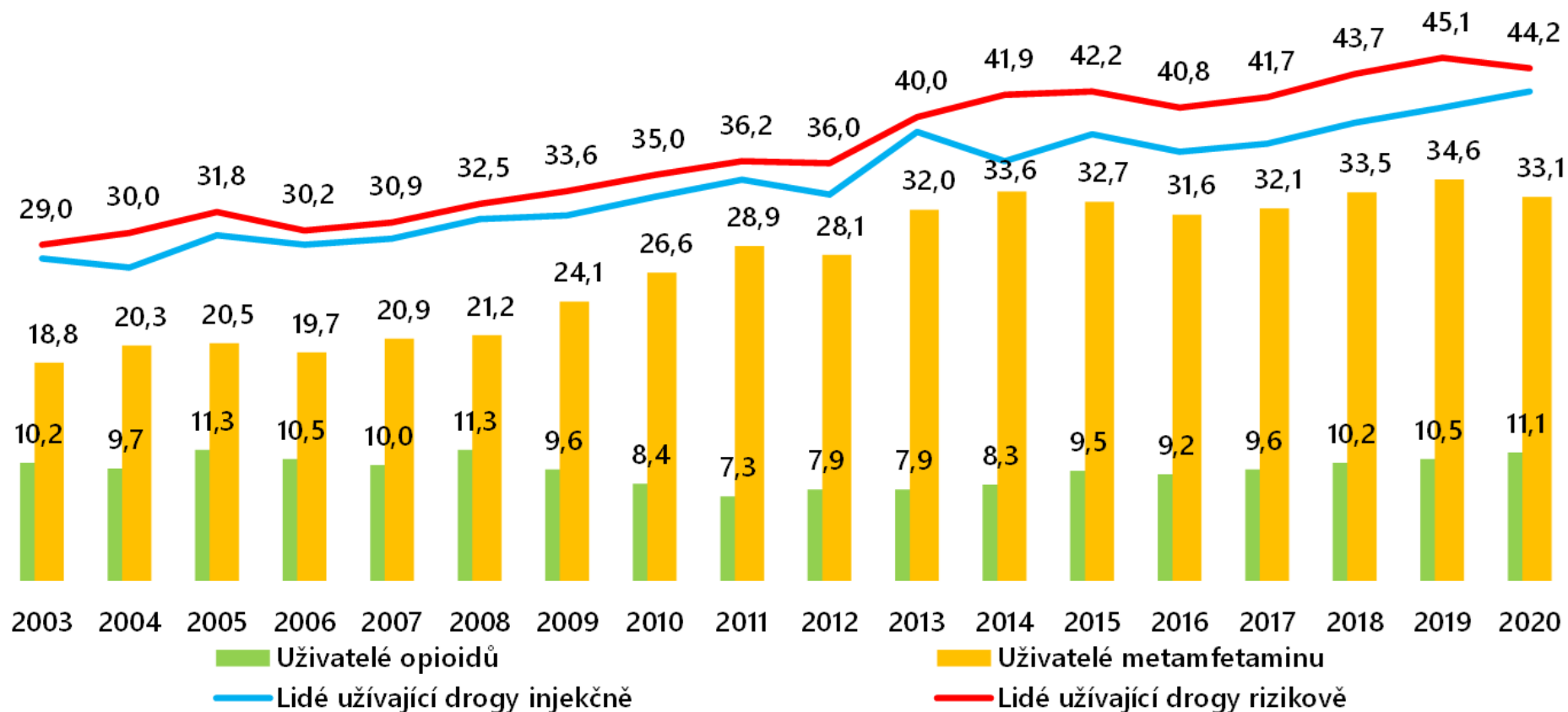
POČET NOVĚ DIAGNOSTIKOVANÝCH PŘÍPADŮ AKUTNÍ A CHRONICKÉ VHC CELKEM A MEZI IUD

Zdroj: Státní zdravotní ústav

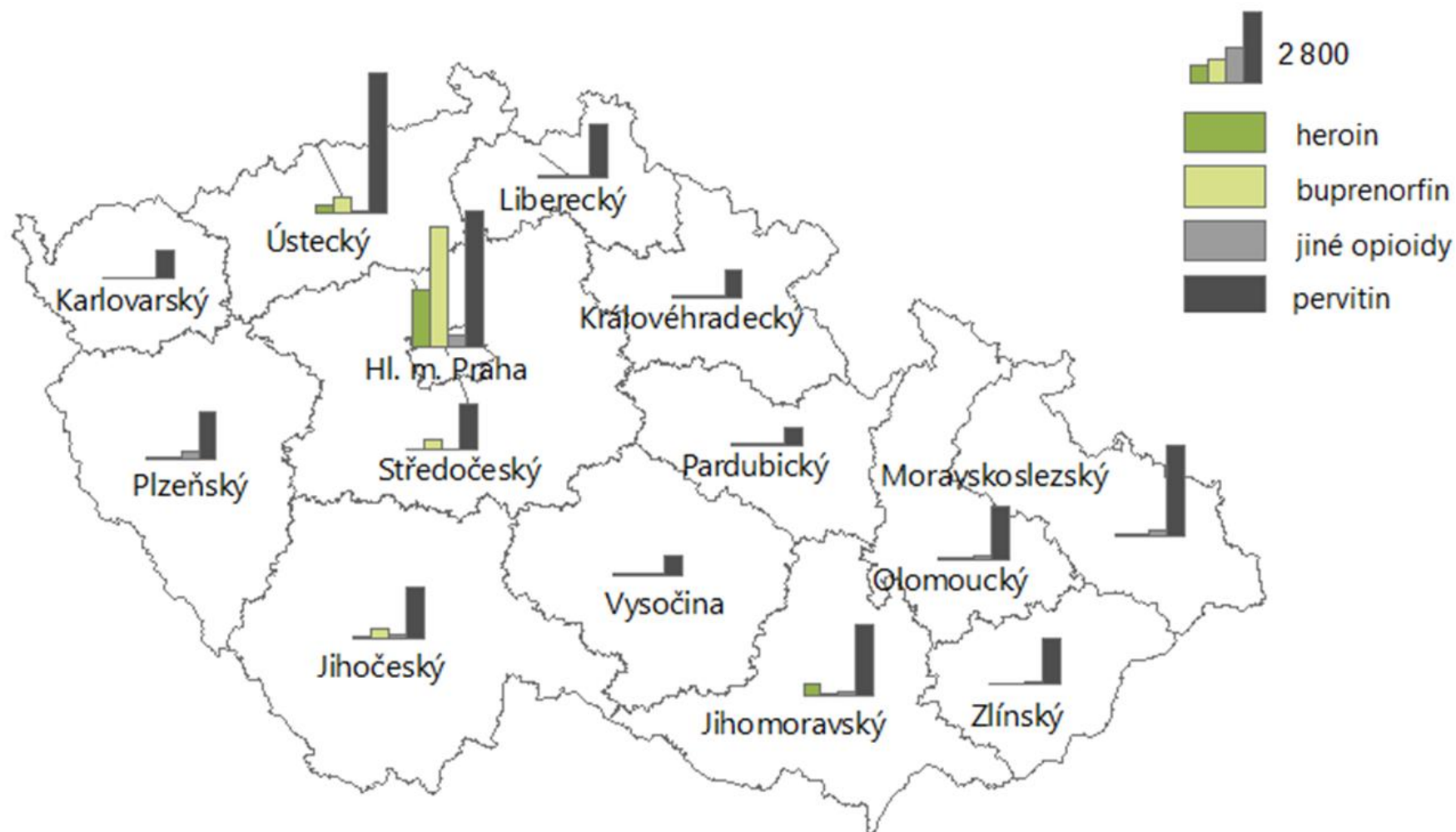
PROBLÉMOVÉ UŽÍVÁNÍ OPIÁTŮ A PERVITINU: ODHADY (MULTIPLIKAČNÍ METODA)

Pozn.: Počty uživatelů byly zaokrouhleny. V r. 2019 byla provedena revize odhadů za období 2009–2018 v Praze, což ovlivnilo celkové odhady za ČR. Za r. 2019 byl odhad proveden touto revidovanou metodikou.

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislost

PREVALENCE PROBLÉMOVÉHO UŽÍVÁNÍ OPIÁTŮ A PERVITINU V R. 2020 PODLE KRAJŮ

ODHADOVANÝ POČET PROBLÉMOVÝCH UŽIVATELŮ PERVITINU A OPIOIDŮ V ČR V L. 2009–2018, PODLE KRAJŮ, STŘEDNÍ HODNOTY

Kraj	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
										Počet	‰*
Praha	6 600	7 200	6 900	9 200	9 000	10 000	9 500	10 300	10 500	12 400	14,7
Středočeský	2 400	2 200	2 100	2 500	3 100	2 300	2 500	2 400	2 300	2 200	2,6
Jihočeský	1 500	1 400	1 300	2 000	2 800	2 800	2 900	2 700	2 500	2 900	7,3
Plzeňský	2 400	2 000	1 900	1 300	1 400	1 400	2 200	1 900	2 300	2 700	7,5
Karlovarský	1 200	900	1 200	1 900	1 700	1 900	1 500	1 800	1 300	1 300	6,8
Ústecký	5 300	4 900	6 200	4 600	5 900	6 800	6 000	6 500	6 700	6 500	12,5
Liberecký	1 300	2 600	2 800	1 800	2 500	2 900	2 500	2 200	2 300	1 800	6,5
Královéhradecký	1 000	1 000	1 100	1 100	1 100	1 100	1 200	1 000	1 000	1 200	3,7
Pardubický	500	400	400	1000	600	600	400	400	500	700	2,3
Vysočina	600	600	600	800	1300	1300	900	900	900	1 100	3,3
Jihomoravský	3 400	3 900	4 000	2 700	3 100	3 100	3 300	3 200	3 100	3 100	4,1
Olomoucký	3 000	3 300	3 200	2 400	3 000	2 900	2 600	2 400	2 400	2 000	5,0
Zlínský	2 400	2 300	2 500	1 800	1 900	2 100	1 900	1 800	1 900	2 000	5,4
Moravskoslezský	2 000	2 400	2 000	3 000	2 500	2 800	4 800	3 500	4 100	3 700	4,9
Celkem ČR	33 600	35 000	36 200	36 000	40 000	41 900	42 200	40 800	41 700	43 700	6,5

Pozn.: V r. 2019 byla provedena revize odhadů za období 2009–2018 v Praze, což ovlivnilo celkové odhady za ČR.

* Přepočteno na 1000 osob ve věku 15–64 let.

SEROPREVALENCE VHC

Séroprevalenční studie v r. 2018: 37,1 %
regionální rozdíly: 13–14 % Pardubický, Vysočina
50–52 % Plzeňský, Ústecký, Jihomoravský

testování VHC v
nizkoprahových
zařízeních

= 20,2 % v r.
2019
= 12,5 % v r.
2020

pro srovnání

43,3 %

léčba

75,5 %

substituce

90,3 %

- Při odhadovaném počtu PWID v ČR cca 40 tis., séroprevalenci VHC 37 % a 70% přechodu do chronicity lze v ČR odhadnout **cca 10 tis. aktivních PWID s chronickou VHC**
- Další tisíce případů VHC mezi bývalými PWUD

Kraj	Počet respondentů	Počet reaktivních testů	Podíl reaktivních (%)
Praha	132	55	41,7
Středočeský	58	19	32,8
Jihočeský	13	3	23,1
Plzeňský	68	35	51,5
Karlovarský	43	21	48,8
Ústecký	72	39	54,2
Liberecký	36	6	16,7
Královéhradecký	21	8	38,1
Pardubický	29	4	13,8
Vysočina	15	2	13,3
Jihomoravský	47	24	51,1
Olomoucký	57	18	31,6
Zlínský	17	0	0,0
Moravskoslezský	101	29	28,7
Celkem	709	263	37,1

NÍZKOPRAHOVÉ PROGRAMY – TESTOVÁNÍ INFEKcí, POČET TESTUJÍCÍCH PROGRAMŮ, 2012-2021

Rok	HIV		VHB		VHC		Syfilis	
	Programy	Testy	Programy	Testy	Programy	Testy	Programy	Testy
2012	64	2 892	48	1 468	67	3 011	46	1 969
2013	72	2 952	52	1 756	78	3 278	51	1 811
2014	74	3 028	54	1 889	79	3 359	57	1 829
2015	67	2 964	51	1 713	74	2 975	50	1 845
2016	76	3 332	56	2 128	78	3 347	57	2 406
2017	81	3 068	59	2 021	81	3 099	60	2 046
2018	82	3 143	64	2 135	90	3 418	58	2 107
2019	79	3 246	61	2 261	84	3 419	82	2 287
2020	79	2 980	60	2 032	88	3 471	61	2 446
2021	82	3 566	63	2 543	90	4 741	66	3 040

SÉROPREVALENCE VHC – DIAGNOSTICKÝ SCREENING, NÍZKOPRAHOVÁ CENTRA, UŽIVATELÉ DROG, 2021, DLE KRAJŮ

Kraj	Počet programů testujících na VHC*	Testované osoby		
		Celkem	Počet pozitivních	Podíl pozitivních (%)
Praha	4	750	435	58,0
Středočeský	5	148	22	14,9
Jihočeský	4	127	18	14,2
Plzeňský	4	136	27	19,9
Karlovarský	4	161	14	8,7
Ústecký	6	238	71	29,8
Liberecký	1	50	2	4,0
Královéhradecký	2	100	11	11,0
Pardubický	1	53	7	13,2
Vysočina	2	167	9	5,4
Jihomoravský	5	348	63	18,1
Olomoucký	1	109	25	22,9
Zlínský	3	51	7	13,7
Moravskoslezský	3	45	15	33,3
Celkem ČR	45	2 483	726	29,2

*Ne všechny programy uvedly kompletní výsledky testů

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislost

UNITED NATIONS

TRANSFORMING OUR WORLD:

THE 2030 AGENDA FOR
SUSTAINABLE DEVELOPMENTNárodní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Eliminace
virové hepatitidy typu C
mezi uživateli drog
v České republice:

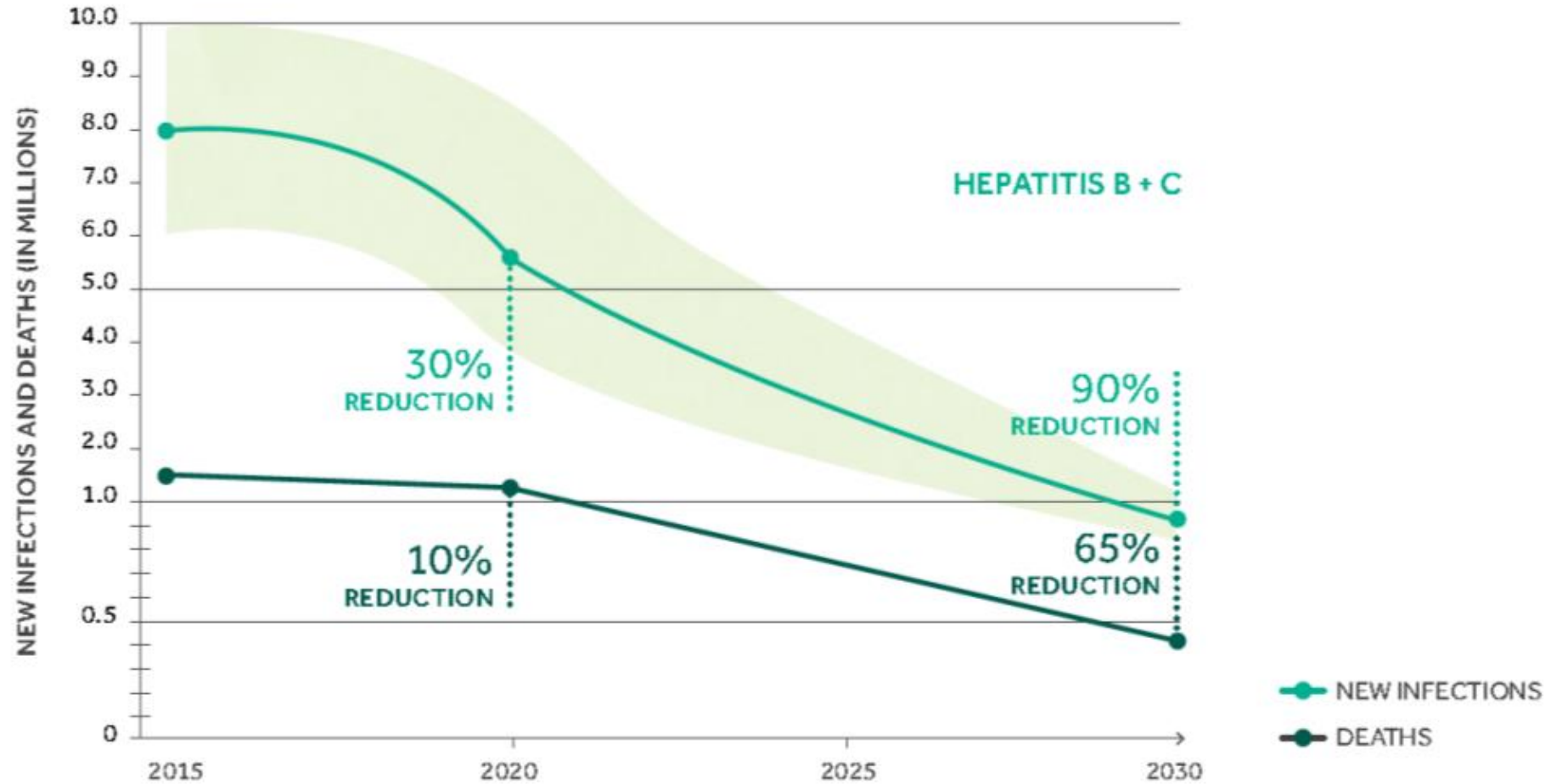
východiska a akční plán
na období 2019–2021

Action plan for the health sector
response to viral hepatitis
in the WHO European Region

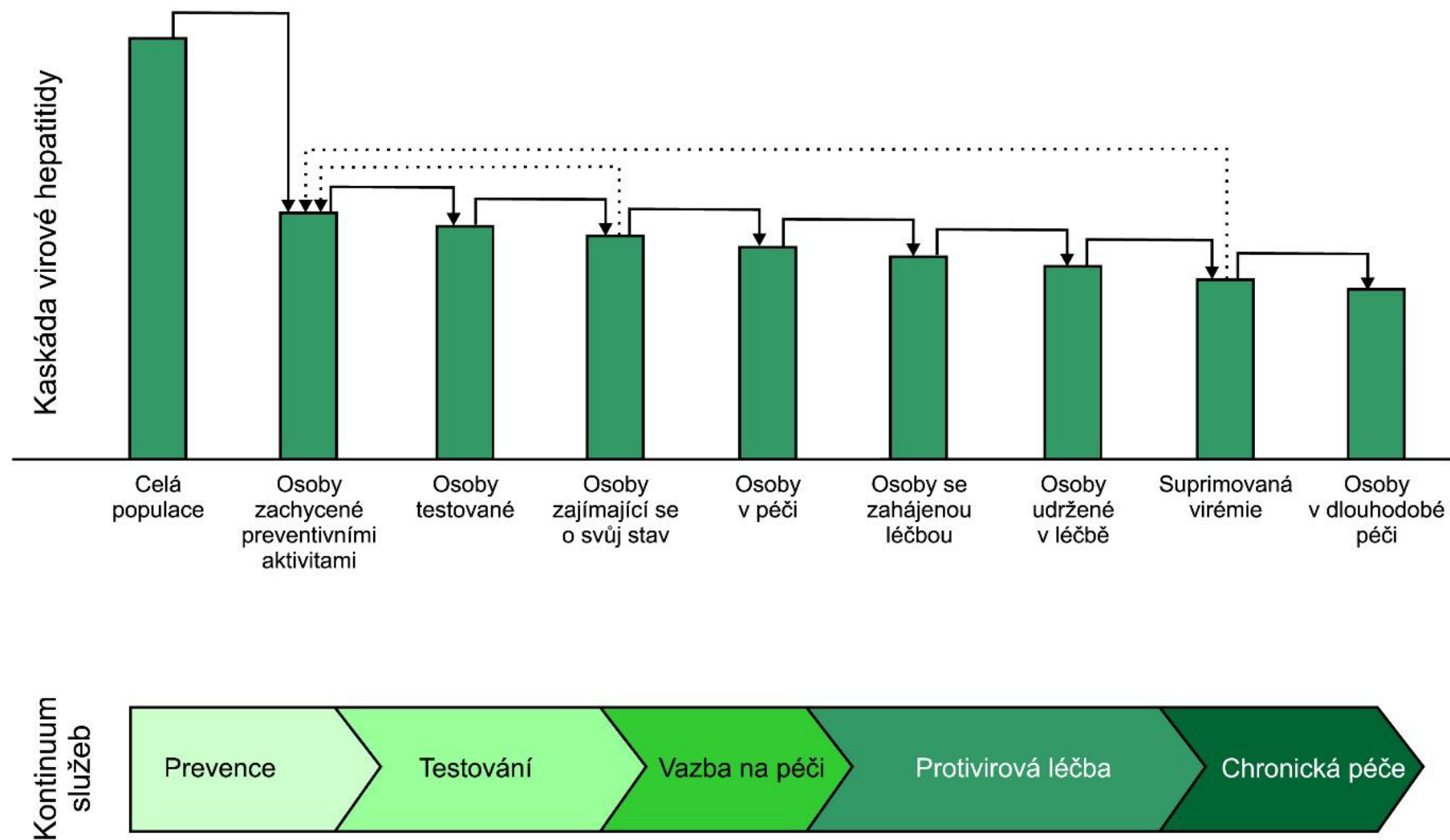

CÍLE WHO TÝKAJÍCÍ SE ELIMINACE VHC DO ROKU 2030

KASKÁDA PÉČE

- Eliminace VHC ve skupině PWUD/v populaci je možná
- Pokrytí harm reduction intervencemi
- TasP a DAAs má podstatný vliv
- Screening a kontinuum péče je klíčový faktor: modely péče a spolupráce
- Pilotní projekt screeningu VHC mezi PWID pomůže celý systém důkladně zmapovat

VÝCHODISKA A CÍLE PROJEKTU

VÝCHODISKA PROJEKTU

- Pilotní projekt získal finanční podporu z Operačního programu Zaměstnanost plus (OPZ+), jehož řídicím orgánem je MPSV
- VHC probíhá u většiny osob bezpříznakově, po dobu několika let, během nichž je infikovaná osoba zdrojem infekce pro další injekční uživatele drog (IUD) v komunitě či tzv. bridging populaci (rodina, sex. kontakty, zdravotníci).
- Časný záchyt onemocnění umožňuje zahájit léčbu, zastavit přechod nemoci do stádií s rizikem komplikací (chronický průběh, fibróza jater) a snížit tak délku léčby pacienta.
- Protěstovanost na VHC je nízká, ročně je testováno cca 10 % IUD, většina aktivních případů VHC není odhalena vůbec či včas.
- Potenciální záchyt screeningu mezi IUD je podle dostupných údajů cca 15-20 %, tedy každý přibližně 5. až 7. IUD screenovaný na přítomnost anti-HCV v adiktologických službách je pozitivní.
- Díky časnému záchytu nemoci a zahájení léčby dojde ke snížení prevalence a incidence onemocnění s důsledkem snížení nákladů zdravotnického systému.

- Systematickým přístupem, který propojí sociální sféru (vyhledávání IUD v komunitě a provedení screeningu) a zdravotní složku péče (bezbariérový přístup k léčbě) lze dosáhnout výrazné eliminace viru hepatitidy C v populaci.
- V ČR existuje účinná léčba, která snižuje významně virovou nálož VHC, avšak cílová skupina IUD o svém problému často neví a nemoc dále šíří.
- V ČR neexistuje jednotný a systematický přístup k injekčním uživatelům drog, testování v ZZ je pro ně často bariérové a léčba problematická.
- Eliminace VHC je součástí agendy udržitelného rozvoje OSN a cílem globální strategie WHO, stejně tak je zahrnuta v Národní strategii prevence a škod spojených se závislostním chováním z roku 2019.

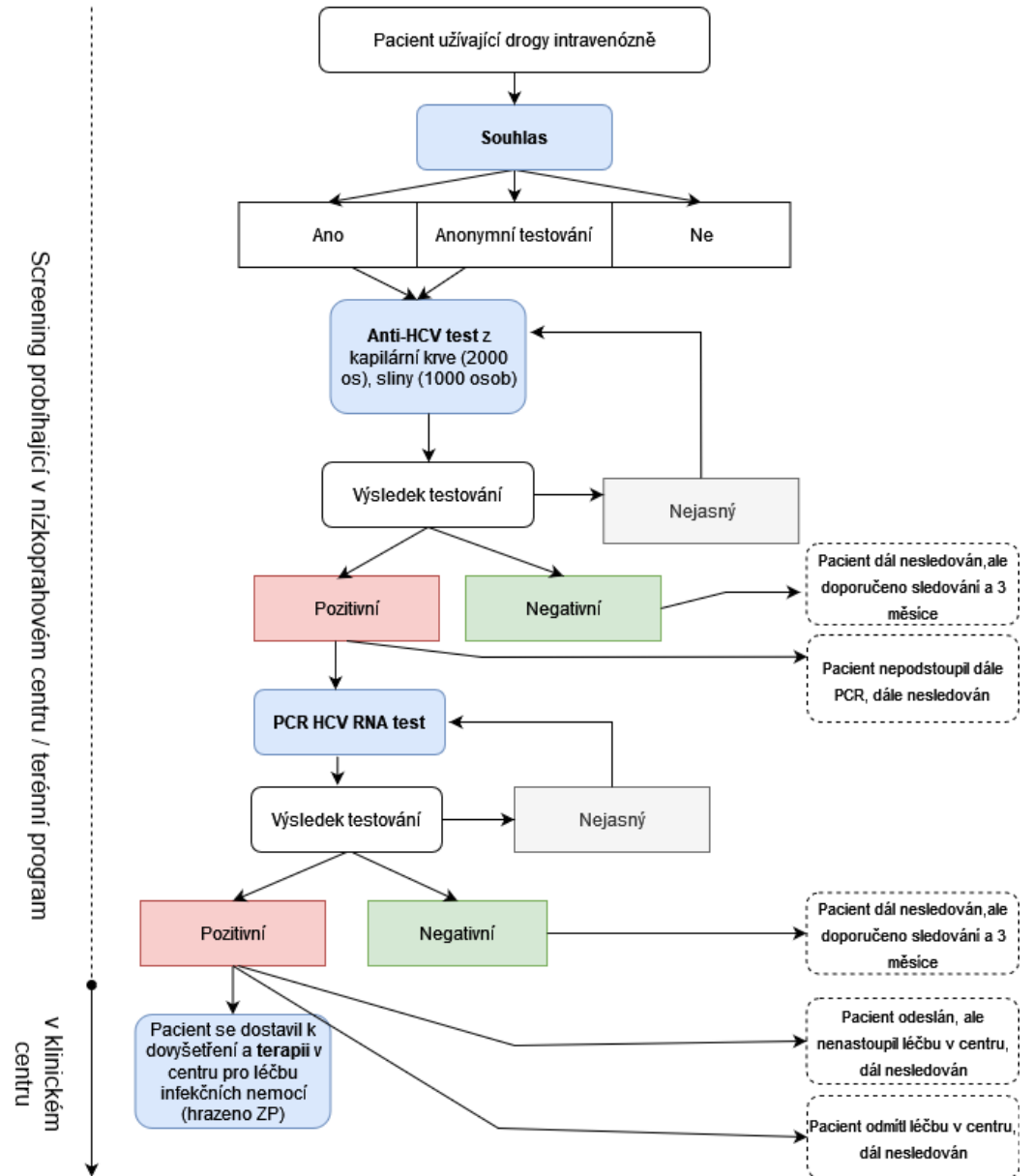
CÍLE PROJEKTU

- Cílem projektu je otestovat řízený a kontrolovatelný proces pro jeho vyhodnocení a zvážení vhodné implementace do systému sociálně zdravotní péče o tyto osoby
- Otestování postupu na vzorku cca 3000 IUD
- Identifikace slabých míst v kontinuu péče
- Vytvoření metodiky kontinuální péče o cílovou skupinu v časných diagnosticko-terapeutických stádiích a provázání služeb ve zdravotním a sociálním systému
- Návrh systémové změny směrem k zefektivnění screeningového procesu
- Formalizace finálního metodického nastavení spolupráce adiktologických, sociálních a zdravotních služeb při časném záchytu a léčbě virové hepatitidy C u injekčních uživatelů drog
- Snížení výskytu virové hepatitidy C
- Eliminace dalšího šíření viru hepatitidy C

DESIGN PILOTNÍHO PROJEKTU

- **Cílová skupina**
  - IUD 18+
- **Zapojená pracoviště**
  - 25 nízkoprahových adiktologických programů (terénní programy a kontaktní centra)
  - 20 klinických center
- **Trvání projektu**
  - 1.1.2023–30.6.2026

Algoritmus screeningu časného záchytu VHC u uživatelů drog

PRACOVNÍ SKUPINA PILOTNÍHO PROJEKTU

doc. MUDr. Viktor Mravčík, Ph.D.	Společnost podané ruce, o.p.s.	Předseda pracovní skupiny
Mgr. Barbara Janíková, Ph.D.	Společnost podané ruce, o.p.s.	Člen pracovní skupiny
Mgr. Pavla Chomynová	Odbor protidrogové politiky ÚV ČR	Člen pracovní skupiny
RNDr. Vratislav Němeček, Csc.	SZÚ - Národní referenční laboratoř pro virové hepatitidy.	Člen pracovní skupiny
prof. MUDr. Petr Pazdiora, CSc.	Společnosti pro epidemiologii a mikrobiologii ČLS JEP	Člen pracovní skupiny
prim. MUDr. Pavel Dlouhý	Společnost infekčního lékařství ČLS JEP	Člen pracovní skupiny
prof. MUDr. Petr Urbánek, CSc.	Česká hepatologická společnost ČLS JEP	Člen pracovní skupiny
MUDr. Jakub Minařík	Společnost pro návykové nemoci ČLS JEP	Člen pracovní skupiny
Mgr. Lucie Mašková	HR sekce Asociace poskytovatelů adiktologických služeb, z.s.	Člen pracovní skupiny
Mgr. Vojtěch Janouškovec	Česká asociace adiktologů	Člen pracovní skupiny
Bc. Kamil Podzimek	Adiktologická sekce Asociace poskytovatelů sociálních služeb	Člen pracovní skupiny
Roman Zezula	Zástupce Unie lidí se zkušeností se závislostí	Člen pracovní skupiny
Mgr. Lucie Mandelová, Ph.D.	NSC ÚZIS ČR	Tajemník pracovní skupiny

SHRNUTÍ A ZÁVĚR

- Počet pacientů s VHC mírně narůstá jak z pohledu prevalence, tak z pohledu incidence
- Prevalence léčených pacientů stoupá
- Screening a kontinuum péče je klíčový faktor
- Pilotní projekt screeningu VHC mezi PWID pomůže celý systém důkladně zmapovat

NSC

NÁRODNÍ
SCREENINGOVÉ
CENTRUM